

man finde dem, ſkal man almindeligviſ gaa til Gaardmandsklaſſen; der finder man i Almindelighed de gode Tjenestefolk. Og hvorfor netop der? Netop fordi de der leve under ganſke andre og heldigere Vilkaar end ved de ſtørre Arbeider. Der danne Tjenestefolkene endnu heldigviſ et Led af Familien og ere Gjenſtand for en ganſke anden og omhyggelig Behandling fra Huſbondens Side, ſaaledes at de, naar de først ere komne til et ſaadant Sted, i Reglen ikke reiſe derfra; men man ſkal forgyveſe finde nær ſaa mange af de bedre Tjenestefolk ved de ſtore Arbeidsforetagender eller paa de ſtore Gaarde ſom paa de Steder, hvor Huſbonden ſpiſer ved ſamme Bord ſom ſit Lyende, ſelv deltager i Arbeidet, og hvor der ikke er nogen Feſtlichkeit eller Glæde i Huſet, uden at ogſaa Lyendet faar ſin lille Del deraf. Men netop dette maa ſorandebige, at det ærede Medlem for Thifted Amtſ 2den Valgkreds har ſaaet et ſaa mørkt Billede af Tjenestefolkens Tilſtand, ſom han har. Nei, det forholder ſig ingenlunde ſaaledes, at det er Lyendeloven, der er Uarſag i, at Forholdet mellem Huſbond og Lyende for Diebliffet er, ſom det er, og heller ikke forholder det ſig ſaaledes, at man ved en ny Lov vil kunne forbedre dette Forhold, og allermindſt ved en Lov, der vil hidføre ſaa gamle Forhold, ſom i Aarhundreder ere forladte. Den dybere Grund til Tilſtanden ligger jo i de ſociale Forhold, den ligger deri, at Huſbonderne efterhaanden have ſkilt ſig fra Lyendet i Dannelsesſtandpunkt og i deres hele Væren, og at det Familienforhold, der tidligere beſtod, ikke blot mellem Gaardmandsklaſſen og dens Lyende, men ogſaa mellem Handelsſtanden og dens Lyende, mellem Haandværkſmestre og deres Lærlinge og Medarbeidere, kort ſagt, i alle Samfundsklaſſer, lidt efter lidt er forſvundet derved, at de Overordnede paa alle Punkter ere vovede ud over det Dannelsesſtandpunkt, hvorpaa Lyendet ſtaar, og have tilvendt ſig en anden Leveviſ og en anden Maaade at være paa, ſaa at de ikke mere omgaaſ Lyendet paa ſamme Maaade ſom tidligere. Af det Forhold, ſom tidligere beſtod, fulgte det, at Lyendet naturliggen maatte føle ſig knyttet til Huſbonden, thi dets og hans Interesſer vare tildels ens, Omſorgen for ham ſelv og for Huſbonden blev ikke to modsatte Ting. Deraf fulgte atter, at Lyendet vilde taale, at Huſbonden havde en viſ Ret over ham, at han betragtede det, Huſbonden forlangte, ſom Lov, da Huſbonden i de fleſte Tilfælde var billig og trods den ſtore Ret, han havde over Lyendet, ikke forlangte Mere, end hvad dette kunde opfylde. Naar nu imidlertid alt dette er forſvundet for Lyendet, naar det næſten ikke mere paa denne Maaade er knyttet til Huſbonden, hvorledes kan man da tro, at det alligevel vil vedblive at ſtaa under det ſamme Herredømme ſom tidligere? Jeg ſkal navnlig af Henſyn til det ærede Medlem for Thifted Amtſ 2den Valgkreds fremdrage et Par Billeder; og jeg ſkal gribe dem lige ud af Livet

og tage dem ſaaledes, at jeg kunde paaviſe: Der bor Den, der gjør ſaaledes, og der bor den Anden, ſom gjør anderledes. Jeg vil da ſige, at jeg kjender en Mand, ſom færdes omkring mellem ſine Folk, og ved den mindſte Feil, der begaaſ af en af dem, tager han en Stof og prygler dem med. Han maa ſikke hvert Dieblif og har aldrig gode Tjenestefolk; kommer der ſtikkelige Folk i hans Tjeneste, ville de ikke blive der, han maa beſtandig tage daarligere. Derſom man alene ſaae paa dette mørke Billede, vilde man ſaae en uirrig Mening om Sagen. Dernæſt ſkal jeg blot nævne nogle ganſke enkelte Træk til at karakteriſere den Mand, med, ſom handler anderledes. Kommer man til ham en Vinteraften, da Bondens Folk ikke ere knyttede til det egentlige daglige Arbeide, vil det næſten altid være Tilfældet, at En eller Anden læſer høit for dem, der ere tilſtede, og Karlene øve ſig i Regning, Regning eller andre ſaadanne Sysler for at ubiville deres Mand; man vil aldrig finde Ufred, men altid Fred. Jeg kan forſikre det ærede Medlem, at jeg ſelv har erfaret dette, jeg kunde nævne vedkommende Mandſ Navn. Det er denne forſkjellige Fremgangsmaade, ſom enten bewirker Lyendets Willighed og Lydighed til at underkaſte ſig Huſbonden eller det Modſatte; det er Noget, man ſkal agte paa. Det var alſaa Tilfældet, at efterhaanden ſom Huſbonden ſkilt ſig fra ſit Lyende, fordi han anſaa det for at være for ſimpelt til at omgaaſ det, og efterhaanden ſom Huſbondens Dannelses og Formueſvilkaar førte ham ind paa en anden Leveviſ, indtraadte der lidt efter lidt en Spaltning, ſom gjorde Huſbonde og Lyende fremmede for hinanden; men det forekommer mig, at dette er en nødvendig Følge af den Udvikling, ſom hele Samfundet, baade her og andre Steder, er undergaaet, og ingenlunde af den enkelte Lov. Grunden var alſaa den, at begge Parters Levevilkaar bleve forſkjellige, og derfor ſkilleſ de fra hinanden. Det, ſom alſaa nu maa knytte dem ſammen i de Tilfælde, hvor denne Tilſtand er indtraadt, er Interesſen for at tjene hver paa ſin Viſ; naar de andre Vaand ere løſte, er der kun dette tilbage. Huſbonden vil have Lyendet, fordi han nødvendig ſkal have gjort dette og hint Arbeide, og Lyendet tager Arbeidet for at tjene noget Beſtemt derved. Det kan ikke nytte, at man taler om alt Andet, thi det har Intet at betyde. Man har undertiden fremhævet, hvad der ogſaa idag er omtalt, at Grunden til de nuværende Forhold ſkulde være den, at der dels ſkulde være overordentlig ſlette Tjenere og dels overdentlig ſlette Huſbonden. Jeg tror ikke, at nogen af Delene er Tilfældet. Jeg er overbevift om, at Tjenestefolkene i mange Henſeender ere bedre nu, end de tidligere have været, hvad ogſaa en æret foregaaende Taler har berørt, og jeg vil heller ikke udflynge den almindelige Dom, at Huſbonderne i nogen væſentlig Grad ſkulde være